

Кобець Юлія Василівна

Еволюція інституційної архітектури антикорупційної політики України: стратегія, розвиток, ефективність

УДК 321.022:343.9:343

DOI [https://doi.org/10.24195/2414-](https://doi.org/10.24195/2414-9616.2026-2.5)

9616.2026-2.5

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Кобець Юлія Василівна
кандидат політичних наук,
доцент кафедри політичних наук
Карпатського національного
університету імені Василя Стефаника
вул. Шевченка, 57, Івано-Франківськ,
Україна
ORCID: 0000-0001-9492-6119

Статтю присвячено комплексному аналізу еволюції інституційної архітектури антикорупційної політики України – від декларативних заходів 1990-х років до формування спеціалізованої системи органів після Революції Гідності 2013–2014 років. Актуальність дослідження зумовлена триваючою євроінтеграцією України та необхідністю оцінки реальної ефективності антикорупційних реформ в умовах воєнного стану. Теоретичну основу становлять концепції нової інституціональної економіки – модель «принципал-агент» та теорія колективної дії, які пояснюють виникнення корупції через інформаційну асиметрію між суспільством і посадовими особами. У роботі детально досліджується функціональна взаємодія п'яти ключових інституцій: НАБУ, САП, ВАКС, НАЗК та АРМА. Встановлено, що «триєдина» вертикаль НАБУ–САП–ВАКС забезпечує повний цикл реагування на корупційні правопорушення, однак зберігає системне «вузьке місце» – низьку конверсію розслідувань у судові вироки. Окремий розділ присвячено механізмам відкритості: системі ProZorro, електронному декларуванню активів та порталу відкритих даних data.gov.ua. Емпірично підтверджено, що ці інструменти трансформували антикорупційний контроль від репресивної до превентивної моделі, а кумулятивна економія від ProZorro перевищила 300 млрд грн.

Виявлено суперечність між формальною інституціоналізацією та фактичною ефективністю системи. У висновках обґрунтовано необхідність завершення судової реформи, зміцнення незалежності превентивних органів та повноцінної інтеграції принципів відкритості у публічне управління як умов сталого антикорупційного розвитку в контексті стратегії 2026–2030 років.

Ключові слова: антикорупційна політика, інституційна архітектура, НАБУ, ВАКС, НАЗК, ProZorro, електронне декларування, відкриті дані, євроінтеграція, воєнний стан, превенція корупції.

Вступ. Корупція залишається одним із найбільш системних викликів для державного управління та сталого розвитку України. В умовах Війни за Незалежність України, масштабного повоєнного відновлення та поглиблення євроінтеграційних процесів питання ефективності антикорупційної політики набуває особливої стратегічної ваги. Попри значний прогрес у побудові інституційної архітектури після Революції Гідності 2014 року, система протидії корупції демонструє суперечність між формальною інституціоналізацією та реальною операційною ефективністю. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю комплексного аналізу еволюції антикорупційних інститутів України, оцінки їхньої спроможності та виявлення структурних вразливостей в умовах воєнного стану та євроінтеграційних зобов'язань.

Метою статті є реконструкція еволюції інституційної архітектури антикорупційної політики України та оцінка ефективності механізмів відкритості як інструментів превенції корупції в контексті війни та євроінтеграції. Окрему увагу приділено аналізу стратегічних документів, включаючи Антикорупційну стратегію на 2021–2025 роки [17], проєкт стратегії на 2026–2030 роки [22] та функціонування публічної частини Єдиного державного реєстру декларацій НАЗК [6].

Для досягнення мети визначено такі завдання: дослідити етапи формування антикорупційних

інституцій; проаналізувати функціональну взаємодію НАБУ, САП, ВАКС, НАЗК та АРМА; оцінити вплив систем ProZorro, електронного декларування та відкритих даних на рівень корупції; виявити системні виклики та ризики регресу реформ.

Методологічну основу аналізу становлять концепції нової інституціональної економіки, зокрема модель «принципал-агент» (*principal-agent*) та теорія колективної дії (*collective action problem*). Модель «принципал-агент» пояснює виникнення корупції через інформаційну асиметрію між суспільством (принципалом) та посадовими особами (агентами), що створює простір для зловживань. Теорія колективної дії висвітлює складнощі координації суспільства для ефективної протидії корупції, коли вигоди від боротьби з нею розподілені, а витрати концентровані. У цій рамці механізми відкритості (публічна інформація, прозорі закупівлі) розглядаються як ключові інструменти для подолання цих провалів: вони зменшують інформаційну асиметрію, підвищують очікувані витрати на корупційну поведінку та сприяють мобілізації суспільства для моніторингу.

Результати. На національному рівні стратегічні пріоритети антикорупційної політики формалізовано в Антикорупційній стратегії на 2021–2025 роки, яка визначає цифровізацію, підвищення відкритості та зменшення корупційних ризиків у пріоритетних секторах як ключові напрями реформ [17]. У грудні

2025 року було презентовано проект нової Антикорупційної стратегії України на 2026–2030 роки, що робить акцент на нульовій толерантності до корупції, прозорому післявоєнному відновленні та інтеграції принципів доброчесності у процеси європейської інтеграції [22]. Важливим практичним елементом реалізації цих підходів є публічна частина Єдиного державного реєстру декларацій, яка забезпечує відкритий доступ до майнових декларацій та повідомлень про суттєві зміни в майновому стані посадових осіб і створює інституційні умови для громадського та журналістського контролю, попри тимчасові обмеження доступу до окремих даних у період воєнного стану [6].

У воєнному контексті відкритість даних трансформує антикорупційний контроль від репресивної (ex post) до превентивної (ex ante) моделі, зменшуючи інформаційну асиметрію та транзакційні витрати корупції за теорією «Принципал-Агент», що обмежує дискрецію чиновників, підвищує детекцію зловживань і формує підзвітність, як емпірично підтверджує економія від ProZorro.

Антикорупційна політика в Україні формувалася як тривалий еволюційний процес, зумовлений поєднанням внутрішніх політичних трансформацій, економічних криз, суспільного тиску та зовнішніх стимулів, насамперед у контексті європейської інтеграції та виконання зобов'язань перед міжнародними організаціями, зокрема МВФ, ЄС та ОЕСР. Від початкового етапу, що характеризувався переважно декларативними та символічними заходами 1990-х років, антикорупційна політика поступово еволюціонувала до інституційної моделі після Революції Гідності 2013–2014 років, у межах якої ключовий акцент було перенесено на створення спеціалізованих незалежних органів, розвиток механізмів прозорості та превенції корупції. Така трансформація відображає перехід від фрагментарних нормативних ініціатив до формування комплексної системи запобігання та протидії корупції, що дедалі більше відповідає європейським стандартам.

Після проголошення незалежності у 1991 році Україна успадкувала радянську адміністративно-політичну модель, у межах якої корупція була фактично інституціалізованою складовою державного управління. У 1990-х роках сформувалася двоцаблева модель корупції: низові практики хабарництва, зумовлені колапсом державного фінансування, супроводжувалися інституціоналізацією корупції високого рівня, що стала механізмом привласнення державних активів під час приватизації та формування олігархічних груп. Корупційні практики охопили ключові суспільні сфери – економіку, судову систему, правоохоронні органи, охорону здоров'я та освіту, що перетворило корупцію на чинник прямої загрози економічному розвитку та національній безпеці держави [23; 8].

Інституційна архітектура протидії корупції в Україні, сформована переважно після Революції Гідності 2014 року, є результатом цілеспрямованих структурних реформ, орієнтованих на створення незалежних спеціалізованих органів і відповідної нормативно-правової бази [21]. На відміну від попередніх фрагментарних підходів, ця система ґрунтується на принципах функціональної спеціалізації, взаємного стримування та противага, а також поєднання репресивних і превентивних інструментів. Станом на 2025–2026 роки вона демонструє відносну інституційну стійкість навіть в умовах воєнного стану, однак зберігає структурні вразливості, пов'язані з незавершеністю судової реформи, ризиками політичного впливу та обмеженою ефективністю реалізації судових рішень [14; 21].

Архітектура системи охоплює п'ять ключових інституцій: Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру (САП), Вищий антикорупційний суд (ВАКС) з Апеляційною палатою, Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) та Національне агентство з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (АРМА).

Функціональну взаємодію та логіку побудови цієї інституційної архітектури наочно відображає рис. 1. Схема демонструє, як спеціалізовані органи формують замкнутий цикл протидії корупції: від превенції та моніторингу (НАЗК) через досудове розслідування (НАБУ) та підтримання обвинувачення (САП) до судового розгляду (ВАКС) і подальшого управління конфіскованими активами (АРМА), підкреслюючи системний підхід, започаткований після 2014 року, та допомагає зрозуміти розподіл відповідальності та потенційні точки системної вразливості, такі як взаємодія між ланками. Вказані органи створені на основі спеціального законодавства, гармонізованого з міжнародними стандартами, зокрема Конвенцією ООН проти корупції та рекомендаціями GRECO [21].

Ключовою особливістю української моделі є вертикально інтегрована «триєдина» конструкція НАБУ–САП–ВАКС, яка забезпечує повний цикл реагування на корупційні правопорушення вищого рівня – від досудового розслідування до ухвалення судових рішень. Така інституційна конфігурація була запроваджена з метою мінімізації політичного втручання та усунення традиційних «вузьких місць» у кримінальному переслідуванні топ-корупції.

Національне антикорупційне бюро України функціонує як спеціалізований правоохоронний орган із виключною юрисдикцією щодо корупційних злочинів, учинених вищими посадовими особами держави. У першому півріччі 2025 року НАБУ зареєструвало 370 кримінальних проваджень, повідомило про підозру 115 особам та скерувало до суду 69 обвинувальних актів

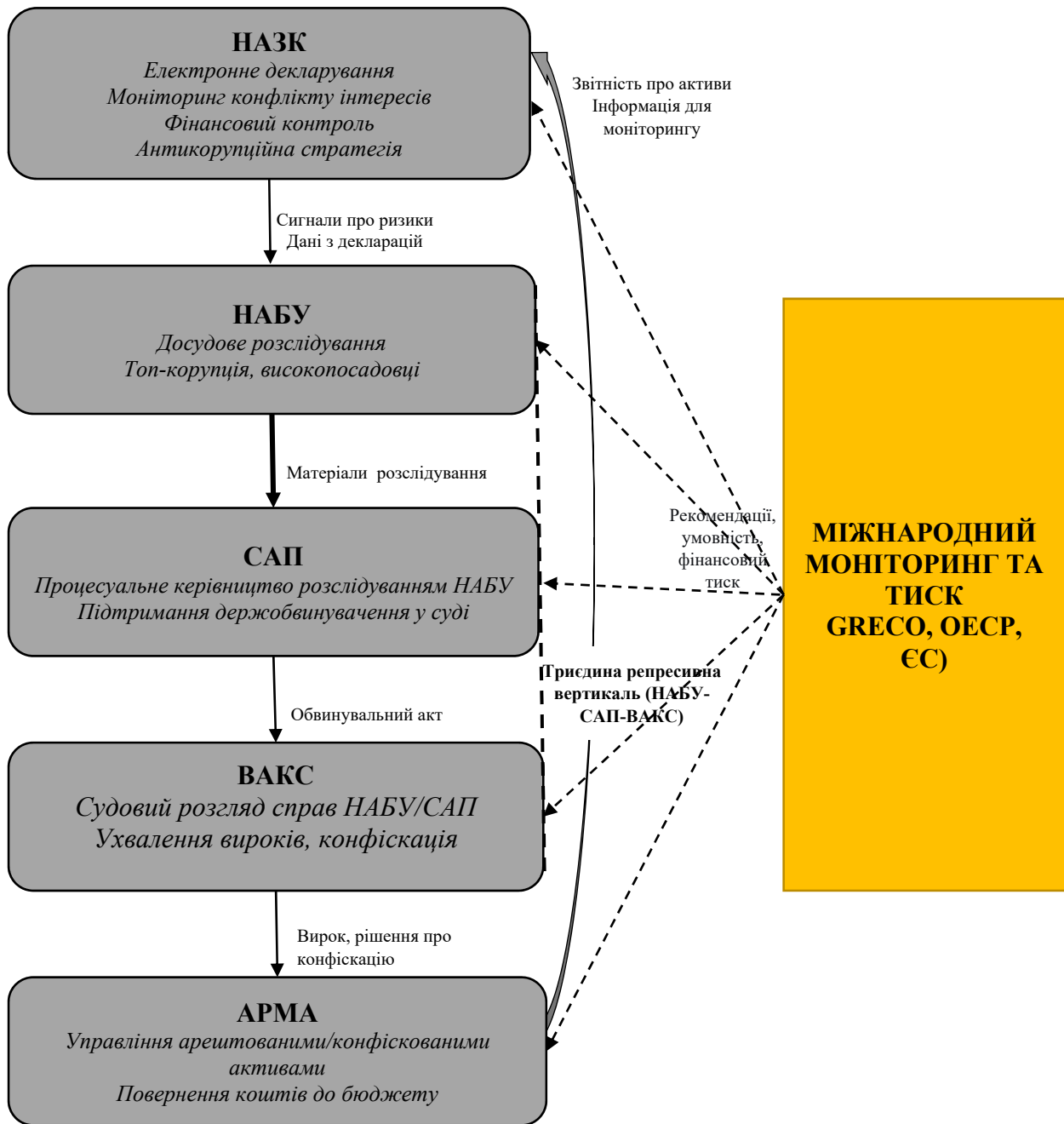

Рис. 1. Схема інституційної архітектури протидії корупції в Україні після 2014 р.

Джерело: складено автором.

щодо 154 осіб із загальним обсягом встановлених збитків понад 16,8 млрд грн. Міжнародний аудит підтвердив інституційну незалежність Бюро та помірну ефективність розслідувань, водночас зафіксувавши системну проблему низької конверсії проваджень у вирок, зумовлену затягуванням судового розгляду [7].

Спеціалізована антикорупційна прокуратура виконує функцію процесуального керівництва розслідуваннями НАБУ та підтримання публічного обвинувачення у ВАКС. Після інституційного посилення у 2023 році САП отримала статус окремої

юридичної особи [21]. Законодавчі зміни 2025 року відновили її фактичну незалежність після короткочасного обмеження повноважень, що було критично оцінено міжнародними партнерами [14; 16]. Водночас, САП залишається чутливою до ризиків опосередкованого впливу через загальну систему прокуратури.

Вищий антикорупційний суд із Апеляційною палатою є спеціалізованим судовим органом із виключною юрисдикцією над справами НАБУ/САП. У першому півріччі 2025 року ВАКС ухвалив 43 вирокі щодо 54 осіб [7], що свідчить про зростання судової

активності порівняно з попередніми роками. Водночас міжнародні експерти звертають увагу на кадровий дефіцит і ризики накопичення нерозглянутих справ, що обмежує спроможність суду забезпечувати стабільну пропускну здатність [14].

Превентивний компонент системи представлений насамперед Національним агентством з питань запобігання корупції, яке відповідає за фінансовий контроль, моніторинг способу життя, врегулювання конфлікту інтересів та реалізацію антикорупційної стратегії. У першому кварталі 2025 року НАЗК виявило ознаки незаконного збагачення на 117,3 млн грн та ініціювало цивільну конфіскацію активів на 27,2 млн грн [3]. Попри значну аналітичну активність, агентство залишається вразливим до політичного тиску та обмежень доступу до інформації, що відзначається у звітах ЄС та GRECO [13; 14].

АРМА доповнює інституційну архітектуру, забезпечуючи управління арештованими та конфіскованими активами. Реформа 2025 року, закріплена Законом № 4503-IX, запровадила незалежний аудит, конкурсний відбір керівництва з міжнародною участю та нові процедури управління активами [1]. Незважаючи на позитивні інституційні зміни, ефективність фактичного повернення активів у державний бюджет залишається обмеженою, що зумовлює критичні оцінки з боку міжнародних партнерів [14].

Координаційна роль у системі формально покладена на НАЗК у межах реалізації Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки та підготовки стратегічного циклу на 2026–2030 роки [17; 22]. Важливим

зовнішнім стабілізуючим чинником виступає міжнародний моніторинг GRECO у 2025 році визнала задовільним виконання 18 із 31 рекомендації, водночас Європейська комісія наголосила на ризиках реверсу реформ за відсутності завершеної судової реформи та сталих гарантій незалежності антикорупційних органів [13; 14].

Аналітичне зіставлення даних Таблиці 1 засвідчує асиметрію інституційної ефективності системи: репресивні органи демонструють вищу операційну активність і формалізовану незалежність, тоді як превентивний сегмент залишається більш чутливим до політичного контексту. Ключовим «вузьким місцем» виступає судова ланка, де зростання кількості розслідувань не супроводжується пропорційним збільшенням остаточних вироків. У цілому інституційна архітектура протидії корупції в Україні є функціонально завершеною, однак її довгострокова стійкість визначатиметься завершенням судової реформи, стабільністю гарантій незалежності та адаптацією до викликів воєнного часу [14; 21].

Механізми відкритості та доступу до публічної інформації в Україні після 2014 року зазнали трансформації від фрагментарних інструментів постреволюційної підзвітності до інституціоналізованої превентивної моделі протидії корупції, у межах якої публічність даних виступає самостійним системоутворювальним елементом антикорупційної політики. Її функціонування ґрунтується на припущенні, що зменшення інформаційної асиметрії між державою, бізнесом і су-

Таблиця 1

Порівняльний аналіз інституційної ефективності антикорупційних органів України (2025 рік)

Орган	Правова основа та рік створення	Функціональна роль	Ключові показники діяльності (2025)	Інституційна незалежність	Основні системні ризики	Узагальнена міжнародна оцінка
НАБУ	Закон № 1698-VII (2014)	Досудове розслідування топ-корупції	370 проваджень, 115 підозр, збитки >16,8 млрд грн (I півріччя)	Висока	Політичний тиск, низька конверсія у вирок	Помірна ефективність, потреба усунення «судового вузького місця»
САП	Закон про прокуратуру (2015), окремих статус з 2023	Процесуальне керівництво, обвинувачення	Підтримка 69 обвинувальних актів (I півріччя)	Середня (посилена у 2025)	Залежність від загальної системи прокуратури	Необхідність повної функціональної автономії
ВАКС	Закон № 2447-VIII (2018), робота з 2019	Спеціалізоване судочинство	43 вироків, конфіскація >512 млн грн (I півріччя)	Висока	Кадровий дефіцит, ризик backlog	Позитивна динаміка вироків за умови розширення спроможності
НАЗК	Закон № 1700-VII (2014), перезапуск 2019–2020	Превенція, фінансовий контроль	Незаконне збагачення 117,3 млн грн, конфіскація 27,2 млн грн (I кв.)	Середня	Політичний тиск, обмежений доступ до даних	Занепокоєння щодо неупередженості
АРМА	Закон 2015–2016, реформа № 4503-IX (2025)	Управління арештованими активами	Запуск незалежного аудиту та нових процедур	Середня (у процесі посилення)	Низька ефективність фактичної конфіскації	Прогрес у реформуванні, але слабка віддача

Джерело: укладено автором на основі [14], [21].

пільством обмежує дискреційні повноваження посадових осіб, підвищує очікувані репутаційні, правові та економічні витрати корупційної поведінки й формує умови для превентивного виявлення ризиків ще до моменту заповідання публічної шкоди. Такий підхід узгоджується з рекомендаціями ОЕСР і GRECO щодо переходу від репресивних *ex post*-механізмів до превентивних *ex ante*-інструментів добросовісності [18; 12].

Нормативною основою цієї моделі стали Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII та Закон України «Про публічні закупівлі» від 25 грудня 2015 року № 922-VIII (із подальшими змінами), які закріпили принципи відкритих контрактів, електронного декларування активів і доступу до публічних реєстрів. У сукупності вони сформували інтегровану екосистему відкритих даних, ключовими елементами якої є система електронних публічних закупівель ProZorro, Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави, та національний портал відкритих даних data.gov.ua. Їхня взаємодія забезпечує перехід від реактивного антикорупційного контролю до системи структурованої превенції, де ризики ідентифікуються на рівні процедур, транзакцій і майнових дисбалансів.

Система ProZorro, пілотно запроваджена у 2015 році та повністю імплементована у 2016 році для всіх замовників відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі», функціонує за моделлю *open contracting*, у межах якої весь закупівельний цикл – від планування до виконання договору – здійснюється в електронному середовищі з відкритим доступом до даних через програмні інтерфейси. Такий дизайн мінімізує можливості неформального впливу, зменшує суб'єктивність рішень замовників і створює умови для автоматизованої верифікації процедур як державними, так і громадськими суб'єктами контролю.

Механізми забезпечення конкуренції в ProZorro включають відкриту реєстрацію учасників, багаторандові електронні аукціони, алгоритмічне ранжування пропозицій за визначеними критеріями та обов'язкову публічність рішень замовника із мотивованими поясненнями відхилень. Інтеграція системи з громадським моніторингом через платформу DOZORRO посилила контроль за добросовісністю процедур і сприяла зростанню середньої кількості учасників торгів з 1,5–2 до 3–5 і більше, що обмежило картельні змови та штучну конкуренцію.

Емпіричні дані підтверджують високий економічний ефект відкритих закупівель. Кумулятивна економія бюджетних коштів за період функціонування ProZorro перевищила 300 млрд грн, а середній рівень зниження початкових цін у конкурентних процедурах становив 15–25% [3; 29; 30]. У 2024 році обсяг конкурентних закупівель зріс до 841 млрд грн, при цьому лише через ProZorro

Market було заощаджено понад 9 млрд грн, що еквівалентно істотному скороченню потенційних корупційних витрат.

Водночас ефективність відкритих закупівель зазнала структурних обмежень у період воєнного стану. Запровадження спеціальних процедур для оборонних закупівель і розширення практики прямих договорів відповідно до постанови Кабінету Міністрів України № 169 від 28 лютого 2022 року збільшили простір для дискреційних рішень, актуалізуючи потребу в посиленні ризик-орієнтованого моніторингу та судового контролю за винятковими процедурами.

Другим ключовим елементом системи відкритості є електронне декларування активів посадових осіб, яке виконує функцію превентивного фінансового контролю. Публічність декларацій у поєднанні з автоматизованими ризик-індикаторами НАЗК дозволяє виявляти майнові невідповідності, конфлікти інтересів і ознаки незаконного збагачення, формуючи ефект стримування, що відповідає теорії *deterrence*. За даними НАЗК, у 2024–2025 роках автоматизовано перевірено більшість поданих декларацій, а виявлені порушення вимірювалися мільярдами гривень [19; 4; 5].

Функціонування порталу data.gov.ua доповнює дані механізми, забезпечуючи інтеграцію понад 80 тис. наборів відкритих даних і ключових державних реєстрів. Високий рівень відкритості, підтверджений рейтингом *Open Data Maturity 2024* (97%, третє місце серед країн Європи), створив інфраструктурну основу для розвитку OSINT-досліджень, data-журналістики та громадського моніторингу, що ускладнює використання фіктивних підприємств і пов'язаних суб'єктів у корупційних схемах [15; 11].

У сукупності такі інструменти трансформували антикорупційний контроль з переважно репресивної моделі у превентивну, де відкритість підвищує транзакційні витрати корупції, знижує очікувану вигоду від зловживань і формує культуру підзвітності в публічному управлінні.

Аналітичні результати таблиці 2 засвідчують, що механізми відкритості формують взаємопов'язаний превентивний контур: ProZorro генерує транзакційні дані, електронне декларування верифікує персональні активи, а відкриті реєстри забезпечують можливість зовнішнього контролю. Синергія цих елементів підвищує загальну ефективність антикорупційної політики, підтверджуючи доцільність розгляду відкритості не як допоміжного інструменту, а як структурного компонента сучасної антикорупційної моделі України.

Антикорупційна система України стикається з системними викликами, які обмежують її операційну ефективність і генерують ризики регресу. Дані виклики мають багатовимірний характер: структурні (судова реформа), політичні (втручання у незалежність органів) та контекстуальні (воєнний стан).

Аналітичне оцінювання впливу ключових механізмів відкритості на запобігання корупції в Україні

Механізм	Превентивна логіка	Ключові показники результативності	Економічний ефект	Системні обмеження
ProZorro	Мінімізація дискреції через автоматизацію та публічність (агент-довіритель)	3–5 учасників на торги; зниження цін на 15–25%	Кумулятивна економія >300 млрд грн; 9 млрд грн у 2024 р.	Воєнні винятки; ризик прямого контракування
Електронне декларування	Фінансове стримування через публічність і ризик-орієнтований контроль (deterrence)	Автоперевірки більшості декларацій; мільярдні порушення	Повернення та блокування необґрунтованих активів	Тимчасові обмеження доступу; селективність перевірок
Відкриті дані та реєстри	Колективна дія й зменшення інформаційної асиметрії	>80 тис. наборів даних; OSINT-детекція схем	Сотні млн дол. непрямих заощаджень	Нерівномірна якість і повнота даних

Джерело: складено автором на основі [18; 5; 15; 11; 20].

Політичний тиск на антикорупційні органи проявляється через спроби опосередкованого впливу (законодавчі ініціативи, кадрові призначення, бюджетні обмеження), що суперечить принципам інституційної автономії [9; 16; 1]. Проте інструменти стримування, включно з конкурсними процедурами з міжнародною участю та правовими гарантіями, частково нейтралізують ризики [17; 1].

Воєнний стан генерує нові корупційні ризики, пов'язані з надзвичайними процедурами закупівель та розподілу гуманітарної допомоги [18; 10]. Скандали 2023–2025 років із переплатами та фіктивними постачаннями [10; 7] і потенціал масштабних зловживань у повоєнній реконструкції (обсяг понад 500 млрд дол. США) вимагають посиленого ризик-орієнтованого моніторингу [22; 2]. НАЗК реагує проактивно (аналіз ризиків у закупівлях БПЛА та РЕБ у співпраці з НАТО) [2].

Висновки. Еволюція антикорупційної політики України демонструє глибоку суперечність між формальною інституціоналізацією та фактичною ефективністю. З одного боку, створено комплексну архітектуру спеціалізованих органів (НАБУ, ВАКС, НАЗК) та інноваційні механізми відкритості (ProZorro, електронне декларування). З іншого боку, емпіричні дані виявляють критичні «вузькі місця»: низька конверсія розслідувань у вироки (десятки вироків ВАКС при сотнях проваджень НАБУ), обмежена незалежність превентивних органів (НАЗК) через політичний тиск, та незавершеність судової реформи. Прогрес у створенні інститутів (формальна інституціоналізація) не був адекватно підкріплений прогресом у забезпеченні їх реальної незалежності та функціонування (фактична ефективність). Дана асиметрія є основним джерелом вразливості системи. Стійкий розвиток вимагає завершення реформ, захисту незалежності судів і повної інтеграції принципів відкритості у публічне управління в контексті євроінтеграції, із використанням міжнародних оглядів для стратегії 2026–2030 років.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Комітет з питань антикорупційної політики. Президент України підписав Закон України про реформу АРМА. *Верховна Рада України*. 2025. 28 липня. URL: https://crimecor.rada.gov.ua/news/main_news/77222.html (дата звернення: 26.01.2026).
2. Національне агентство з питань запобігання корупції. Запобігання та протидія корупції в Україні. Дайджест № 38 (19–26 лютого 2025). 2025. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/Pages/f0/69/f069b1a69030054d4df43aa66747b7db774703391956392f769a448c7168fdc0270041.pdf> (дата звернення: 26.01.2026).
3. Національне агентство з питань запобігання корупції. Моніторинг способу життя за перший квартал 2025 року: незаконне збагачення на 117 млн грн і цивільна конфіскація на 51,3 млн грн. 2025. 8 квітня. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/monitoryng-sposobu-zhyttya-za-pershyy-kvartal-2025-roku-nezakonne-zbagachennya-na-117-mln-grn-i-tsyvilna-konfiskatsiya-na-51-3-mln-grn/> (дата звернення: 26.01.2026).
4. Національне агентство з питань запобігання корупції. НАЗК сформувало рейтинг ризикованості декларацій за 2024 рік та завершило автоперевірки декларацій. 2025. 11 липня. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/nazk-sformovalo-reyting-ryzykovanosti-deklaratsiy-za-2024-rik-ta-zavershylo-avtoperevirky-deklaratsiy/> (дата звернення: 26.01.2026).
5. Національне агентство з питань запобігання корупції. Повні перевірки декларацій за червень 2025 року: НАЗК виявило порушення на майже 243 млн грн. 2025. 16 липня. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/povni-perevirky-deklaratsiy-za-cherven-2025-roku-nazk-vyavylo-porushennya-na-mayzhe-243-mln-grn/> (дата звернення: 26.01.2026).
6. Національне агентство з питань запобігання корупції. Публічна частина Єдиного державного реєстру декларацій. URL: <https://public.nazk.gov.ua/> (дата звернення: 26.01.2026).
7. Національне антикорупційне бюро України. Звіт за перше півріччя 2025 року. 2025. URL: https://nabu.gov.ua/site/assets/files/49482/zvit_i_2025.pdf (дата звернення: 26.01.2026).

8. Продан І. Становлення антикорупційної політики в Україні: етапи та характеристика. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2025. №4 (68). С. 63–67. URL: <https://visnyk-ppsp.kpi.ua/article/view/349148> (дата звернення: 26.01.2026).
9. Ash T., Gunn J., Lough J., Lutsevych O., Nixey J., Sherr J. The Struggle for Ukraine: Anti-corruption Reforms. *Chatham House Report*. 2017. URL: <https://www.chathamhouse.org/2017/10/struggle-ukraine/anti-corruption-reforms> (дата звернення: 26.01.2026).
10. Ber J. Ukraine: a wave of dismissals against a background of corruption. *OSW Centre for Eastern Studies*. 2023. URL: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2023-01-31/ukraine-a-wave-dismissals-against-a-background-corruption> (дата звернення: 26.01.2026).
11. Buhanevych D. Open Data's Impact: How Ukraine Is Using Open Data to Tackle Corruption. *Open Data Policy Lab*. 2021. URL: <https://opendatapolicylab.org/articles/open-datas-impact-how-ukraine-is-using-open-data-to-tackle-corruption/> (дата звернення: 26.01.2026).
12. GRECO. Addendum to the Second Compliance Report on Ukraine. URL: <https://rm.coe.int/grecorc4-2024-15-final-eng-add-to-the-2nd-compliance-report-ukraine-pu/1680b45887> (дата звернення: 26.01.2026).
13. Group of States against Corruption (GRECO). GRECO: Ukraine demonstrates further progress in preventing corruption among parliamentarians, judges and prosecutors, but more efforts needed. Council of Europe. 2025. 20 February. URL: <https://www.coe.int/en/web/portal/-/greco-ukraine-demonstrates-further-progress-in-preventing-corruption-among-parliamentarians-judges-and-prosecutors-but-more-efforts-needed> (дата звернення: 26.01.2026).
14. European Commission. Ukraine 2025 report. 2025. 4 November. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/17115494-8122-4d10-8a06-2cf275eecd7_en?filename=ukraine-report-2025.pdf (дата звернення: 26.01.2026).
15. European Data Portal. Open data portals around Europe: Ukraine's data.gov.ua advancing transparency and data literacy. 2024. URL: <https://data.europa.eu/en/news-events/news/open-data-portals-around-europe-ukraines-datagovua-advancing-transparency-and-data> (дата звернення: 26.01.2026).
16. Melkozerova V. Zelenskyy signs law restoring power to anti-corruption bodies. *Politico Europe*. 2025. 31 July. URL: <https://www.politico.eu/article/ukrainian-parliament-returns-independence-state-watchdogs-volodymyr-zelenskyy-anti-corruption-bill/> (дата звернення: 26.01.2026).
17. National Agency on Corruption Prevention (NAZK). Anti-Corruption Strategy for 2021–2025. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/08/Anti-corruption-Strategy-for-2021-2025.pdf> (дата звернення: 26.01.2026).
18. OECD. Integrity and Anti-Corruption Review of Ukraine. 2025. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/05/oecd-integrity-and-anti-corruption-review-of-ukraine_4d9e5ab7/77db965b-en.pdf (дата звернення: 26.01.2026).
19. OECD. Observatory of Public Sector Innovation. E-Register of Asset Declarations of Public Officials in Ukraine. URL: <https://oecd-opsi.org/innovations/e-register-of-asset-declarations-of-public-officials-in-ukraine/> (дата звернення: 26.01.2026).
20. Transparency International Україна. DOZORRO 5 років. URL: <https://ti-ukraine.org/project/dozorro-5-rokiv/> (дата звернення: 26.01.2026).
21. Tkachenko A. Overview of the institutional and normative-legal framework for anti-corruption policy in Ukraine. *Public Policy and Accounting*. 2024. №2 (10). P. 77–83. URL: <https://ppa.ztu.edu.ua/article/view/330418> (дата звернення: 26.01.2026).
22. UNDP in Ukraine. У Києві презентували нову антикорупційну стратегію України 2026-2030 на форумі Integrity2030. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/press-releases/u-kyuevi-prezentuvaly-novu-antycorupsiynnu-stratehiyu-ukrayiny-2026-2030-na-forumi-integrity2030> (дата звернення: 26.01.2026).
23. Yemelianova A. A Diagnosis of Corruption in Ukraine. *European Research Centre for Anti-Corruption and State-Building Working Paper*. 2010. №14. URL: <https://www.againstcorruption.eu/wp-content/uploads/2012/09/WP-14-Diagnosis-of-Corruption-in-Ukraine-new.pdf> (дата звернення: 26.01.2026).

REFERENCES:

1. Komitet z pytan antycorupsiinoi polityky. (2025, July 28). *Prezydent Ukrainy pidpysav Zakon Ukrainy pro reformu ARMA* [The President of Ukraine signed the Law of Ukraine on ARMA reform]. Verkhovna Rada Ukrainy. URL: https://crimecor.rada.gov.ua/news/main_news/77222.html [in Ukrainian].
2. Natsionalne ahentstvo z pytan zapobihannia koruptsii. (2025). *Zapobihannia ta protydiia koruptsii v Ukraini. Daidzhest № 38 (19–26 liutoho 2025)* [Prevention and combating corruption in Ukraine. Digest No. 38 (19–26 February 2025)]. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/Pages/f0/69/f069b1a69030054d4df43aa66747b7db-774703391956392f769a448c7168fdc0270041.pdf> [in Ukrainian].
3. Natsionalne ahentstvo z pytan zapobihannia koruptsii. (2025, April 8). *Monitorynh sposobu zhyttia za pershyi kvartal 2025 roku: nezakonne zbahachennia na 117 mln hrn i tsyvilna konfiskatsiia na 51,3 mln hrn* [Lifestyle monitoring for the first quarter of 2025: illegal enrichment of UAH 117 million and civil confiscation of UAH 51.3 million]. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/monitoryng-sposobu-zhyttia-za-pershyy-kvartal-2025-roku-nezakonne-zbagachennya-na-117-mln-grn-i-tsyvilna-konfiskatsiya-na-51-3-mln-grn/> [in Ukrainian].
4. Natsionalne ahentstvo z pytan zapobihannia koruptsii. (2025, July 11). *NAZK sformovalo reitynh ryzykovanosti deklaratsii za 2024 rik ta zavershylo avtoperevirky deklaratsii* [NACP formed the risk rating of declarations for 2024 and completed automated verification of declarations]. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/nazk-sformovalo-reityng-ryzykovanosti-deklaratsiy-za-2024-rik-ta-zavershylo-avtoperevirky-deklaratsiy/> [in Ukrainian].

5. Natsionalne ahentstvo z pytan zapobihannia koruptsii. (2025, July 16). *Povni perevirky deklaratsii za cherven 2025 roku: NAZK vyjavylo porushennia na maizhe 243 mln hrn* [Full verification of declarations for June 2025: NACP detected violations worth nearly UAH 243 million]. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/povni-perevirky-deklaratsiy-za-cherven-2025-roku-nazk-vyavylo-porushennya-na-mayzhe-243-mln-grn/> [in Ukrainian].
6. Natsionalne ahentstvo z pytan zapobihannia koruptsii (2026). *Publichna chastyna Yedynoho derzhavnoho reiestru deklaratsii* [Public part of the Unified State Register of Declarations]. URL: <https://public.nazk.gov.ua/> [in Ukrainian].
7. Natsionalne antykoruptsiine biuro Ukrainy. (2025). *Zvit za pershe pivrichchia 2025 roku* [Report for the first half of 2025]. URL: https://nabu.gov.ua/site/assets/files/49482/zvit_i_2025.pdf [in Ukrainian].
8. Prodan, I. (2025). Stanovlennia antykoruptsiinoi polityky v Ukraini: etapy ta kharakterystyka [Formation of anti-corruption policy in Ukraine: stages and characteristics]. *Visnyk NTUU «KPI». Politolohiia. Sotsiolohiia. Pravo*, 4(68), 63–67. URL: <https://visnyk-ppsp.kpi.ua/article/view/349148> [in Ukrainian].
9. Ash, T., Gunn, J., Lough, J., Lutsevych, O., Nixey, J., & Sherr, J. (2017). *The struggle for Ukraine: Anti-corruption reforms*. Chatham House. URL: <https://www.chathamhouse.org/2017/10/struggle-ukraine/anti-corruption-reforms>
10. Ber, J. (2023). *Ukraine: A wave of dismissals against a background of corruption*. OSW Centre for Eastern Studies. URL: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2023-01-31/ukraine-a-wave-dismissals-against-a-background-corruption>
11. Buhanevych, D. (2021). *Open data's impact: How Ukraine is using open data to tackle corruption*. Open Data Policy Lab. URL: <https://opendatapolicylab.org/articles/open-datas-impact-how-ukraine-is-using-open-data-to-tackle-corruption/>
12. GRECO. (2024). *Addendum to the second compliance report on Ukraine*. Council of Europe. URL: <https://rm.coe.int/greco/c4-2024-15-final-eng-add-to-the-2nd-compliance-report-ukraine-pu/1680b45887>
13. Group of States against Corruption (GRECO). (2025, February 20). *GRECO: Ukraine demonstrates further progress in preventing corruption among parliamentarians, judges and prosecutors, but more efforts needed*. Council of Europe. URL: <https://www.coe.int/en/web/portal/-/greco-ukraine-demonstrates-further-progress-in-preventing-corruption-among-parliamentarians-judges-and-prosecutors-but-more-efforts-needed>
14. European Commission. (2025, November 4). *Ukraine 2025 report*. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/17115494-8122-4d10-8a06-2cf275eecd7_en?filename=ukraine-report-2025.pdf
15. European Data Portal. (2024). *Open data portals around Europe: Ukraine's data.gov.ua advancing transparency and data literacy*. URL: <https://data.europa.eu/en/news-events/news/open-data-portals-around-europe-ukraines-datagovua-advancing-transparency-and-data>
16. Melkozerova, V. (2025, July 31). Zelenskyy signs law restoring power to anti-corruption bodies. *Politico Europe*. URL: <https://www.politico.eu/article/ukrainian-parliament-returns-independence-state-watchdogs-volodymyr-zelenskyy-anti-corruption-bill/>
17. National Agency on Corruption Prevention (NACP). (2021). *Anti-corruption strategy for 2021–2025*. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/08/Anti-corruption-Strategy-for-2021-2025.pdf>
18. OECD. (2025). *Integrity and anti-corruption review of Ukraine*. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/05/oecd-integrity-and-anti-corruption-review-of-ukraine_4d9e5ab77db965b-en.pdf
19. OECD Observatory of Public Sector Innovation. (2026). *E-register of asset declarations of public officials in Ukraine*. URL: <https://oecd-opsi.org/innovations/e-register-of-asset-declarations-of-public-officials-in-ukraine/>
20. Transparency International Ukraine. (2026). *DOZORRO 5 rokiv* [DOZORRO 5 years]. URL: <https://ti-ukraine.org/project/dozorro-5-rokiv/> [in Ukrainian].
21. Tkachenko, A. (2024). Overview of the institutional and normative-legal framework for anti-corruption policy in Ukraine. *Public Policy and Accounting*, 2(10), 77–83. URL: <https://ppa.ztu.edu.ua/article/view/330418>
22. UNDP in Ukraine. (2026.). *U Kyievi prezentuvaly novu antykoruptsiinu stratehiiu Ukrainy 2026–2030 na forumi Integrity 2030* [The new anti-corruption strategy of Ukraine 2026–2030 was presented in Kyiv at the Integrity 2030 forum]. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/press-releases/u-kyievi-prezentuvaly-novu-antykoruptsiynu-stratehiyu-ukrayiny-2026-2030-na-forumi-integrity2030> [in Ukrainian].
23. Yemelianova, A. (2010). *A diagnosis of corruption in Ukraine* (Working Paper No. 14). European Research Centre for Anti-Corruption and State-Building. URL: <https://www.againstcorruption.eu/wp-content/uploads/2012/09/WP-14-Diagnosis-of-Corruption-in-Ukraine-new.pdf>

Evolution of the institutional architecture of Ukraine's anti-corruption policy: strategy, development, and effectiveness

Kobets Yuliia Vasylivna

PhD in Political Science, Associate
Professor at the Department of Political
Science
Vasyl Stefanyk Carpathian National
University
Shevchenka str., 57, Ivano-Frankivsk,
Ukraine
ORCID: 0000-0001-9492-6119

The article provides a comprehensive analysis of the evolution of the institutional architecture of Ukraine's anti-corruption policy – from the declarative measures of the 1990s to the establishment of a specialised system of bodies following the Revolution of Dignity of 2013–2014. The relevance of the study is driven by Ukraine's ongoing European integration and the need to assess the actual effectiveness of anti-corruption reforms under martial law. The theoretical framework draws on concepts from new institutional economics – the principal-agent model and collective action theory – which explain the emergence of corruption through information asymmetry between society and public officials.

The article examines in detail the functional interaction of five key institutions: NABU, SAP, HACC, NACP, and ARMA. It is established that the «tripartite» vertical of NABU–SAP–HACC ensures a full cycle of response to corruption offences, yet retains a systemic bottleneck – the low conversion rate of investigations into court convictions. A dedicated section addresses transparency mechanisms: the ProZorro system, electronic asset declaration, and the open data portal data.gov.ua. It is empirically confirmed that these instruments transformed anti-corruption oversight from a repressive to a preventive model, with cumulative savings from ProZorro exceeding UAH 300 billion.

A contradiction between formal institutionalisation and actual system effectiveness has been identified. The conclusions substantiate the need to complete judicial reform, strengthen the independence of preventive bodies, and fully integrate transparency principles into public administration as conditions for sustainable anti-corruption development in the context of the 2026–2030 strategy.

Key words: anti-corruption policy, institutional architecture, NABU, HACC, NACP, ProZorro, electronic declaration, open data, European integration, martial law, corruption prevention.

Дата першого надходження статті до видання: 15.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 21.05.2026